Nad Berounkou ve Zvíkovci skví se kostel

Městys Zvíkovec leží na výspě rokycanského okresu v překrásné přírodní scenérii řeky Berounky. První písemnou zmínku hledejme již v roce 1229, kdy se připomínají bratři Vícemil, Vlček a Jindřich ze Zvíkovce. Podle zápisu z roku 1543 v Obnovených zemských deskách byl tehdy Zvíkovec městečkem s pivovarem a kostelem. V listopadu 2008 byla obec Zvíkovec znovu povýšena na městečko a získala status městys. Ke Zvíkovci neodmyslitelně patří téměř profesionální zvíkovečtí hasiči a Domov zvíkovecká kytička – sociální zařízení pro osoby s mentálním postižením, jehož vznik je spojen se jménem dr. Jany České.

Zvíkovecká dominanta

Středobodem rozlehlého náměstí plného zeleně, je kostel Nanebevzetí Panny Marie. Původní gotický kostel byl vybudovaný asi v polovině 14. století neznámým stavebníkem, snad se jednalo o významné vladycké rody ze Slatiny a z Chrástu. Připomínkou je gotický lomený portál a okno v sakristii. Kostel byl po zničení během třicetileté války obnoven Mikulášem Broumem z Miřetic, což dokládá cenný mobiliář datovaný do roku 1661. Celková barokní přestavba do dnešní podoby byla provedena kolem roku 1767 nákladem Františka Josefa Kinského ze Vchynic. Tehdy byl celý kostel navýšen, byla proražena nová okna a přistavěna věž.

Poslední úpravou byla přístavba oratoře roku 1800 pro Františka Hildprandta z Ottenhausenu. O kostel pečoval i další majitel zvíkoveckého panství Matyáš Kalina z Jäthensteinu a jeho nástupci. Od roku 1958 je kostel nemovitou kulturní památkou. Od roku 2021 je ve vlastnictví městyse Zvíkovce, který v loňském roce dokončil jeho celkovou opravu.

Jana Cinkeová z odboru kultury a památkové péče v Rokycanech vypráví:

„Zvíkovečtí převzali kostel od plzeňského biskupství v květnu 2021 a obnova kostela se stala pro ně i pro nás prioritou. Oprava střechy na lodi kostela byla hotova, pustili jsme se do rekonstrukce vnějšího pláště. Byly zrestaurovány ciferníky hodin, kamenné prvky, vstupní dveře, žaluziová okna ve věži. V roce 2023 jsme se vrhli na opravu omítek, byl proveden jejich průzkum, byly nalezeny zbytky gotických omítek, zazděné gotické okno v sakristii i zazděný původní gotický portál, ze kterého koukal jen kousek žebra. Postupně probíhaly práce i v interiéru kostela – výměna dlažby, položena byla dlažba cihlová, obnovily se omítky v soklové části a kostel byl vymalován. Byla restaurována kazatelna, mistrem truhlářem repasovány lavice. Oprava omítek byla dokončena roku 2024. Věděli jsme, že v kostele je krypta, ale nevěděli jsme kde. Oslovili jsme odborníka, Jiřího Šindeláře, který georadarem zaměřil podzemní prostory. Pomocí geosondy jsme objevili ve velké podzemní kryptě pod kněžištěm kostela původní renesanční alianční znak Václava Varlejcha z Bubna a Aleny z Bukova. Do krypty byl pravděpodobně vhozen oknem, které je zazděno. Byl rozlomený, dokázali jsme ho pomocí sondy zaměřit, naskenovat a vytvořit 3D model, podle kterého restaurátorka Helena Jahodová vytvořila repliku, kterou jsme umístili ve vstupu do kostela.

V roce 2023 byla provedena kompletní oprava a nátěr kostelní báně včetně zlacení vrcholového křížku. Netušili jsme, že nás čeká další překvapení, ve věži jsme našli neznámé hudebniny a Šteyerův kancionál, který kostelu věnoval pan Kalina“, pokračuje Jana Cinkeová.

Kancionál – součást nálezu hudebního archivu

Zvíkovecký kostel Nanebevzetí Panny Marie

Interiér po obnově

Zrestaurovaná kazatelna

Zrestaurované pohřební prapory

Sakristie po obnově

Kopie aliančního znaku po osazení

O sbírce hudebnin a dalších objevech

Sbírku hudebnin prostudoval Jiří Mikuláš, který se věnuje výzkumu hudby a hudebního života v Čechách na přelomu 18. a 19. století. Sbírku utvářeli zvíkovečtí kantoři, kteří zajišťovali hudební produkci na kůru kostela, jak bylo v té době obvyklé. Nejstarší datovaná hudebnina pochází z roku 1804, nejmladší datovaný opis je z roku 1925. Většina hudebnin má podobu rukopisného hlasového provozovacího materiálu. Nejaktivnějšími kantory byli J. P. Falber, F. Smrt a V. Eisman. Dokonce učitel J. P. Falber byl talentovaným zvíkoveckým hudebním skladatelem, ve sbírce se totiž dochovaly autografy dvou jeho mimořádně kvalitních skladeb. Málokdo ví, že Zvíkovec byl i rodištěm dvou českých významných hudebních skladatelů, bratrů Vincenze a Paula Maschkových. Zvíkovecký hudební život býval bohatý.

Dalšími unikátními objevy byly nálezy papírových pohřebních praporů, třech rouch a baldachýnu používaného při procesích. Cenný je i barokní nábytek v sakristii.

Douška zvíkoveckého starosty Petra Uhra

„Jsem šťastný, že zvíkovečtí ke kostelu opět našli vztah, s nadšením pomáhají, chodí do kostela, na poslední mši přišlo asi 30 lidí, kostel se stává nejen duchovním, ale i kulturním bodem městyse. Skvěle se nám spolupracuje s odborem kultury a památkové péče v Rokycanech a plzeňským památkovým ústavem. Čeká nás ještě osazení dešťových svodů, restaurování sochy Panny Marie s andílky, oprava stolice pod zvony, restaurování varhan, oltářů. Musíme se starat, je to náš kostel. A já už vím, kde budu mít jednou pohřeb,“ směje se Petr Uher.

Jana Cinkeová dodává: *„Práce jako na kostele, do slova a do písmene.“*

■ *Tamara Salcmanová*
Foto: archiv Jany Cinkeové